

Kariyer Planlama Dersinin Öğrencilere Katkısı

Muhammed Enes AYDOĞDU¹ Filiz ÖZDEMİR¹ Suzan DENİZ²

¹ İngiliz Dili ve Edebiyatı, Fen Edebiyat Fakültesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye

² Öğr. Gör. Dr., Fen Edebiyat Fakültesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada, 2021-2022 akademik yılından itibaren YÖK tarafından getirilen ve üniversitelerde birinci sınıfta öğrencilere verilen Kariyer Planlama dersinin üniversite öğrencilerine katkısının incelenmesi amaçlanmıştır. Dersin içeriğinin genel olarak her bölümden öğrencilere hitap etmesi dersi, öğrenciler için mezuniyetleri sonrası iş hayatına hazırlayan bir yöndür. Fakat, 2023-2024 akademik yılında üçüncü ve dördüncü sınıfta olan üniversite öğrencileri bu dersi müfredatlarının bir parçası olarak almamışlardır. Üniversitelerde halihazırda bu dersi almış olan ve almamış olan öğrencilerin bulunması, Kariyer Planlaması dersinin değerlendirilmesinin yapılabilmesinin önünü açan ve bu da çalışmanın özgün değerine katkıda bulunan yönlerden biridir. Bu çalışma kariyer planlaması dersini alan ve almayan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencileri arasındaki kariyer öngörülerindeki farkları “Kariyer hedefleriniz nelerdir?”, “Niyet mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?”, “Kariyerinizi planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?”, “Kariyer planlama dersi ne kadar faydalı oldu?”, “Değişim programları hakkında bilgilerin kariyerinize faydalı olacağına inanıyor musunuz?” gibi çeşitli soruların yorumlanması üzerinden incelemeyi amaçlamıştır. YÖK’ün Kariyer Planlama dersini müfredatlara almadan önce üniversiteler bünyelerinde Kariyer Merkezi adı altında birimler bulundurmıştır. Dersin açılmasından sonra da söz konusu merkezler yıllık veya dönemlik olarak kariyer fuarı gibi etkinlikler yaparak öğrencileri mezuniyet öncesinde gelecekteki olanaklarını değerlendirmeye teşvik etmektedirler. Bu çerçevede literatür incelenmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin kariyerleriyle ilgili karar vermesinde tehdit oluşturan bir faktörün olması, öz farkındalık seviyelerinin düşük olması ya da belirsizliklerle karşılaşmaları sonucu karşılaştıkları kariyer endişelerini giderebilmeleri için kariyer planlama dersi, öğrencilere kariyer kararı verme yetkinliklerini geliştirme şansı sunmaktadır. Kariyer Planlama dersleri öğrencilerin sadece mezuniyet öncesi değil, eğitimlerinin başından itibaren kariyerlerini planlamalarına teşvik etmek gayesiyle vardır. Araştırmada, Kariyer Planlama dersi almayan öğrencilerin, özellikle 3. ve 4. sınıf seviyesindeki bireyler olarak, bu dersi alamadıkları, çünkü dersin YÖK tarafından öğrenime 2023-2024 akademik yılında sunulduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, CV hazırlama konusunda katılımcıların çoğunluğunun kendi çabalarıyla bilgi edindikleri ancak bu konunun ders içeriğinde daha ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Niyet mektubu hazırlamanın hem yurtiçi hem yurtdışı kariyer fırsatları için büyük önem taşıdığı ve bu konunun ders içeriğine eklenmesinin faydalı olacağı belirtilmiştir. Kariyer Planlama dersinde LinkedIn kullanımı sayesinde öğrencilerin farklı sektörlerden insanlarla tanışma imkânı buldukları ifade edilse de bazı katılımcılar ders içeriğinin beklentilerini karşılamadığını dile getirmişlerdir. Son olarak, dersin daha fazla rehberlik sunarak öğrencilere meslek seçimi ve kişisel gelişim fırsatlarında daha etkin bir rol üstlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Planlama, İngiliz dili ve edebiyatı, YÖK dersi, kariyer hedefleri

¹Corresponding author: enesaydogdu01@gmail.com

The Contribution of the Career Planning Course to Students

ABSTRACT

This study aims to examine the contribution of the Career Planning course, introduced by YÖK (Council of Higher Education) from the 2021-2022 academic year onwards and offered to first-year students at universities. The course content is generally designed to appeal to students from all departments, serving as a guide to prepare them for professional life after graduation. However, third- and fourth-year university students in the 2023-2024 academic year did not take this course as a part of their curriculum. The presence of students at universities who have taken this course and those who have not allows an evaluation of the Career Planning course, which adds to the unique value of this study. This research aims to analyze the differences in career expectations between English Language and Literature students who have taken the Career Planning course and those who have not, through the interpretation of various questions such as "What are your career goals?", "Do you know how to write a letter of intent?", "What steps are you taking to plan your career?", "How useful was the Career Planning course?", "Do you believe that information about exchange programs will benefit your career?" Before YÖK incorporated the Career Planning course into the curricula, universities had units under the name of Career Centers. Even after the introduction of the course, these centers continue to hold annual or semester-based events like career fairs to encourage students to evaluate their future opportunities before graduation. The literature was reviewed within this framework. As a result of the study, it was found that the Career Planning course provides students with the opportunity to develop their career decision-making competencies, particularly in addressing career concerns arising from the presence of factors threatening their ability to make career decisions, low levels of self-awareness, or the uncertainty they encounter. Career Planning courses aim to encourage students to plan their careers from the beginning of their education, not just before graduation. The research observed that students who had not taken the Career Planning course, particularly those at the third and fourth-year levels, did not take the course because it was introduced by YÖK in the 2023-2024 academic year. Additionally, it was concluded that while the majority of participants had acquired knowledge about preparing a CV on their own, this topic needs to be addressed in more detail within the course content. It was emphasized that writing a letter of intent is of great importance for both domestic and international career opportunities, and adding this topic to the course content would be beneficial. Although it was mentioned that students had the opportunity to meet professionals from different sectors through LinkedIn usage in the Career Planning course, some participants expressed that the course content did not meet their expectations. Finally, it was concluded that the course should provide more guidance, taking a more active role in guiding students in career choices and personal development opportunities.

Keywords: Career Planning, English Language and Literature, CHE course

1 Giriş

Yükseköğretim kavramı zaman içinde değişim göstermiştir. Antik kökenlerinden modern üniversite yapılarına gelindiğinde üniversitelerin işlevinin ana olarak bilgi üretimi kapsamında kaldığı söylenebilir. Fakat özellikle de üniversitelerin mezun sayılarının artmaya başladığı modern dönemde, mezunların kariyerlerine başlamalarının ön koşulu olarak üniversite mezunu olmak gerektiği düşüncesi üniversite ve kamu/özel sektörü birbirine yakınlaştırmıştır. 20. yüzyıl başlarında “üniversitenin işi, özellikle tarımsal üretim bilimi ve teknolojisi olmak üzere özel sektör için bilgi ve eğitilmiş bir kadro sağlamaktır” (Aronowitz, 2005, 105). Fakat sanayi gibi teknoloji temelli alanlar zirai alanlarında önüne geçmiş ve genel anlamda üretim yapılan sektörler üniversite mezunlarının kariyerlerini temellendirdikleri alanlar olmuştur, çünkü üniversite devlet gücü, ekonomik güçler, medya güçleri, ideolojik, dini ve kültürel güçler gibi pek çok gücün etkisi altındadır (Derrida, 2002, 26). Derrida'nın değerlendirmesi, üniversitelerin *Aydınlanma* yeri olma işlevlerini yitirmeleri üzerine bir eleştiridir. Derrida, üniversitede eleştiri ve fikir geliştirme mekanlarında olan aktiviteyi Fransızca “çalışmak” anlamına gelen “travail” ile açıklar: *travail*, bilginin üretilmesi için performe edilen eylemdir. Fakat bugün, üniversite-çalışma eksenli tartışma konusu kelimenin birinci anlamından yola çıkar ve mezun öğrencilerin bir sektörde çalışmalarını kapsamında ele alınır.

Beşeri bilimler alanlarında mezun öğrenciler kariyerlerini kamu ve özel sektörde çeşitli iş kollarında değerlendirirken sanayinin iş kollarında kısıtlı olarak yer alabilmektedirler. Bu durum da özellikle beşeri bilimlerde piyasa içerisinde yer alma ve öğrencilerin kariyerlerini şekillendirebilmeleri açısından görece dar bir alana sığdırmaları anlamına gelir. Beşeri bilimlerde özellikle de dil ve edebiyat (filoloji) disiplinleri hem edebi hem de sosyal eleştiri üzerine kurulu bir akademik müfredata sahip olduklarından bu bölümlerden mezun olan öğrencilerin teknoloji ve sanayi kollarında çalışma fırsatları oldukça kısıtlıdır. Filoloji bölümlerine yerleşen öğrencilerin üniversite sınavı sonrasında tercih sürecinde rehber öğretmen, aile, çevre, arkadaş çevresi gibi gruplar tarafından yönlendirilerek dil öğretmenlikleri ile benzer bölümler olarak filoloji bölümlerini tercih listelerine ekledikleri sık görülür. Filoloji ve dil öğretmenliği bölümlerinin müfredatlarının yakın sayılması ve iş alanlarının örtüşmesi bu yönlendirmenin temelini oluşturur fakat bunlar ayrı disiplinlerdir. Filoloji öğrencilerinin bölümlerine gelme sebeplerinin başında mezun olunca öğretmenlik yapma fikrinin ilk sırada gelmesi bu yüzdendir. İngiliz Dili ve Edebiyatı (İngiliz Filolojisi) bölümünün de İngilizce Öğretmenliği bölümü ile benzer addedilmesi filoloji mezunlarının eğitim sektöründe özellikle de kamuda çalışma düşüncesini benimsemelerine yol açar. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen atama yönergeleri ve atama sayıları, mezunların doğal olarak farkı sektörlerle eğilmelerini de beraberinde getirir. Bu noktada Kariyer Planlama dersinin, eğitim sürecinin başından başlayarak alternatif iş sahaları hakkında bilgilendirme yapması öğrencinin yararlıdır. Çalışmanın özellikle de İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerine uygulanmasının sebebi, dersi alan ve almamış olan gruplar arasındaki kariyer planlama farklılıklarına ışık tutarak dersin lisansüstü eğitimde ne derece etkili olduğu ve bölüm özelinde şekillenmesi olasılığını tartışmaktır.

2020-21 Akademik Yılından itibaren yine YÖK tarafından üniversitelere programların birinci senesinde öğrencilere sunulan Kariyer Planlama dersi getirilmiş ve takip eden yılda üniversiteler söz konusu dersi müfredatlarına eklemişlerdir. Fakat dersin bu yıldan itibaren öğrenciler tarafından alınması 2021 öncesinde üniversitelere kayıt yaptıran öğrencilerin dersi almadan mezun olmalarına sebep olmuştur. Halihazırda üniversitelerde Kariyer Planlama dersini almış ve almamış olan öğrenciler vardır. Bu iki grup öğrenci arasında kariyer planlama ve geleceğini yönlendirme açısından fark olması çalışmanın da çıkış noktasını oluşturur.

2. Literatür Taraması

YÖK'ün Kariyer Planlama dersini müfredatlara almasından öncesinde üniversiteler bünyelerinde Kariyer Merkezi adı altında birimler bulundurmıştır. Dersin açılmasından sonra da söz konusu merkezler yıllık veya dönemlik olarak kariyer fuarı gibi etkinlikler yaparak öğrencileri mezuniyet öncesinde gelecekteki olanaklarını değerlendirmeye teşvik etmektedirler. Kariyer merkezlerinin ve kariyer planlama olgusunun işlendiği pek çok araştırma literatürde yer almaktadır. Özden, kariyer merkezlerinin “1990lı yıllarda üniversitelerde çeşitli birimlere bağlı olarak kariyer ofislerinin kurulmuş, 2000'li yıllardan itibaren de özellikle devlet üniversitelerinde uygulama ve araştırma merkezi statüsünde kurulan kariyer merkezlerinin sayısı, üniversite mezun sayılarındaki artışlara paralel olarak hızla artmaya başladığını” belirtmiştir (2015, 145). Kariyer merkezlerinin dünyada ve Türkiye’de kökenlerini ve gelişimini çalışan Gülmez ve Okur bunların “2018 yılı itibarı ile Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından yönlendirilmekte, koordine edilmekte ve gerekli araçlar temin edilerek etki alanları geliştirilmeye çalışıldıklarını” ifade eder (2021). Kariyer merkezlerinin lisansüstü eğitimdeki yerini sorgulayan çalışmalar, genel olarak bu merkezlerin eğitim olgusundan ayrıştığını ve öğrencilere olan etkisinin daha çok olması gerektiği beklentisi olan birimlere dönüştüklerine ışık tutmuştur (Özkanan, Acar & Çıragöz, 2021; Nazlı, 2023; Cevher, 2015).

Yapılan bu çalışmalara rağmen “bireyin kariyeriyle ilgili karar vermesinde tehdit oluşturan bir faktörün olması ya da belirsizlikle karşılaşması sonucu karşılaşılan durum olan kariyer endişesini” (Dalkılıç, Ata, Dalkılıç, & Ataç, 2022, 938) giderebilmek için kariyer seçimi hususunda daha ileri adımlar atılmıştır. Öğrenciler için geliştirilen ve onları çalışma hayatına hazırlama amacı güden “üniversite öğrencilerinin, lisans eğitiminin ilk yılında alacakları Kariyer Planlama dersi, kariyer kararı verme yetkinliğini geliştirerek, öğrencilikte ve devam eden yıllarda yaşanacak kariyer endişesini hafifletebilecektir” (Dalkılıç, Ata, Dalkılıç, & Ataç, 2022, 938).

Kariyer merkezlerinin üniversite öğrencilerine uzak kalan konumu sonrasında lisansüstü eğitim mezuniyetini takip eden kariyer yönlendirme, iş hayatına atılma süreçlerinin öğrenci tarafından daha

bilinçli şekilde yönlendirilmesine yardımcı olabilmek için müfredatlara Kariyer Planlaması dersi konulmuş ve üniversite öğrencilerinin kariyerlerine daha yakından bakmaları fırsatı yaratılmıştır. Kariyer merkezlerinden daha başarılı şekilde uygulanan Kariyer Planlama dersleri öğrencilerin sadece mezuniyet öncesi değil, eğitimlerinin başından itibaren kariyerlerini planlamalarına teşvik etmek gayesiyle vardır.

Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi dersi şu şekilde tanımlamaktadır: “Üniversite öğrencilerinde kariyer farkındalığı yaratmak, onlara kariyer yolculuklarında destek sunmak amacıyla geliştirilen ve 14 haftalık içerikten oluşan bir derstir.” Dersin amacını ise “üniversite öğrencilerinin iş hayatının beklentileri konusunda kariyer farkındalığı oluşturmaları, öğrenim süreçlerini en iyi şekilde değerlendirerek mezuniyet sonrası çalışma hayatlarını planlamaları, niteliklerine uygun alanlarda iş ve meslek seçimi yapmaları ve kendi beceri, yetenek ve yetkinliklerine uygun alanlarda kariyerlerini şekillendirmeleri hedeflemek” olarak açıklamaktadır. Öğrenme çıktıları olarak da “Kariyer Planlama Dersi ile öğrenciler kariyerle ilgili kavramları içselleştirerek, kariyer merkezlerinden nasıl yararlanacaklarını öğrenerek, kişisel özelliklerinin farkına vararak, Yetenek Kapısı’ni kullanarak, stajyer, profesyonel ya da gönüllü olarak çalışabilecekleri farklı sektörleri tanıyarak kendilerini geliştirebilirler” şeklinde ifade etmektedir” (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, 2024).

Kariyer Planlama dersinin çıktıları arasında yalnızca mezuniyet sonrası kariyer olanakları değil ayrıca eğitim alınan süre boyunca öğrencilerin potansiyel kariyer alanlarını içeren şirket, sektör veya sivil toplum kuruluşlarında staj veya gönüllü çalışma yapmalarının da önü açılmıştır. Bu sayede ders, yalnızca öğrencinin hayata atılıp para kazanmaya başlayacağı sürece indirgenmemiş, eğitim süresini de verimli biçimde değerlendirmesi hedeflenmiştir.

3 Metodoloji

Araştırmamız kariyer planlaması dersini alan ve almayan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencileri arasındaki kariyer öngörülerindeki farkları incelemeyi amaçladığından dolayı, bu araştırmadaki hedefe ulaşmak için kullanılacak yöntem ve araştırma teknikleri, projenin genel amacına uygun olarak tasarlanmıştır. İlgili literatüre dayanarak seçilen yöntemler ve tekniklerin kriterleri şu şekildedir:

Veri toplama araçları olarak Google Documents (Forms) üzerinden oluşturulacak anketler, öğrencilerin kariyer planlaması dersinin etkilerini değerlendirmeleri için uygun bir araç olarak seçilmiştir. Anketlerde yer alan sorular, kariyer planlaması dersini alan öğrencilere yönelik özel ve dersi almayan öğrencilere yönelik genel sorular içerecek şekilde tasarlanmıştır.

Anket yoluyla toplanan veriler, istatistiksel analizler ile değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar literatürle karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Bu analizler, kariyer planlaması dersini alan ve almayan öğrenciler arasındaki kariyer öngörülerindeki farkları belirlemek adına anlamlı bir şekilde yapılandırılmıştır.

Bunun yanı sıra araştırma, kariyer planlaması dersini alan ve almayan öğrenciler arasında karşılaştırmalı bir tasarımı benimsemektedir. Bu tasarım, kariyer planlaması dersinin öğrencilerin kariyer öngörülerine olan etkisini belirlemede etkili bir yöntem sunmaktadır. Bağımsız değişken, kariyer planlaması dersini alma durumu (alan/almayan) iken bağımlı değişken, öğrencilerin kariyer öngörüleridir. Bu değişkenler arasındaki ilişki, araştırma sürecinde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yöntem bölümünde sunulan veri toplama araçları ve analiz yöntemleri proje içinde belirlenen iş paketleri ile ilişkilendirilmiştir. Bu, her aşamada projenin hedeflerine uygun bir şekilde ilerlemenin sağlanmasını amaçlamıştır.

Bu yöntemlerin seçilme nedenleri, projenin temel amacına ulaşmak ve belirlenen sorulara bilimsel bir yaklaşım getirmek için en uygun olmalarıdır. Bu bağlamda, Google Documents (Forms) üzerinden oluşturulan anketler aracılığıyla elde edilmiş verilerin, literatürde benzeri olmayan yeni bilgilerle dolu bir katkı sağlaması beklenmiştir.

Bu projede Google Documents (Anket) yoluyla birbiriyle bağlantılı bir anket kullanılmıştır. Bu anketler aracılığıyla elde edilen veriler, istatistiksel analizler ve yorumlamayla değerlendirilerek elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır. Bu proje, öğrenciler için Kariyer Planlaması dersinin önemini ve etkilerinin

anlaşılmasına yönelik bir adım sunmayı amaçlamıştır.

Çalışmanın örneklemini olarak Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gören öğrenciler olmuştur. Bölüm öğrencileri çalışmanın anketine gönüllülük esasına göre katılım sağlamıştır. Anketin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak açısından anket öncelikle Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden iki öğrenci ve Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden de iki öğrenciye gönderilerek ankete dönüt vermeleri istenmiştir. Dönüt doğrultusunda açık uçlu sorulardan biri gözden geçirilmiştir.

4 Bulgular

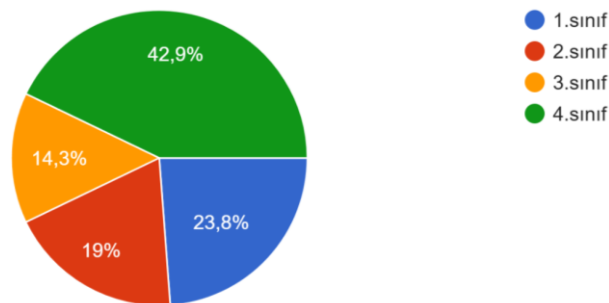
Kariyer planlama dersinin bulgularının sergilenmesi açısından Google Documents (Forms) kullanılmıştır ve bu bulgular kısmında çalışmadan çıkarılan sonuçlar diyagram şeklinde listelenmiştir. Bu bulgular da Kariyer Planlaması dersini alan ve almayan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin verdiği cevaplar doğrultusunda; “Cinsiyetiniz nedir?”, “Yaşınız kaç?”, “Kaçınıcı sınıfsınız?”, “Genel Not Ortalamanız kaçtır?”, “Kariyer hedefleri nelerdir?”, “Kariyer Planlaması dersini aldınız mı?”, “Özgeçmiş mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?”, “Niyet mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?”, “Kariyerinizi planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?”, “Kariyer planlama dersi ne kadar faydalı oldu?”, “Değişim programları hakkında bilgilerin kariyerinize faydalı olacağına inanıyor musunuz?”, “Akademik sektör günleri ne kadar etkiliydi?”, “Kamu sektör günleri ne kadar faydalıydı?”, “Özel sektör günleri etkinliği ne kadar faydalıydı?” gibi çeşitli soruların yorumlanması diyagramların sunduğu sonuçlar üzerinden verilmiştir. İlgili bulgular incelendiğinde genel olarak ankete katılan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin kariyer tercihleri ve Kariyer Planlama dersine karşı olan tutumları, bu dersin ne derecede etkili olduğu veya olmadığı ile ilgili sonuçlara rastlamak mümkündür.

“Cinsiyetiniz nedir?” demografik sorusunun cevaplarına bakıldığında Kariyer Planlama Dersini alan ve almayan öğrenciler olarak her iki gruptan katılımcılar olduğu ve kadın katılımcıların %66,7’lik bir orana sahip olduğu ve erkek katılımcıların ise %33,3’lük bir orana sahip olduğu görülmektedir.

“Yaşınız kaç?” sorusunun cevabında katılımcıların yaş aralığının en düşük 19 ve en yüksek 34 yaşları aralığında olduğunu göstermektedir. Yaş aralıklarına bakıldığında kariyer hedeflerinin değişiklik gösterdiği saptanabilir. Cevaplara bakıldığında 19 yaşında Kariyer Planlaması dersini alan bir erkek katılımcının “Kariyer hedefleriniz nelerdir?” sorusuna verdiği cevap sadece “Akademisyenlik” olurken, yaş ilerledikçe özellikle Kariyer Planlaması dersini almayan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin daha çok “Öğretmenlik (Kamu)” ve “Öğretmenlik (Özel sektör)” alanlarına yöneldikleri gözlemlenmiştir. Bu sonucun sebepleri başlıca Filoloji ve İngilizce Öğretmenliği bölümlerinin müfredatının birbirine yakınlığı ve Filolog olan birinin İngilizce Öğretmenliği yapabilmesidir.

Kaçınıcı sınıfsınız?

42 yanıt

Şekil 1: “Kaçınıcı Sınıftasınız?” sorusunun yanıtlarının dağılımı.

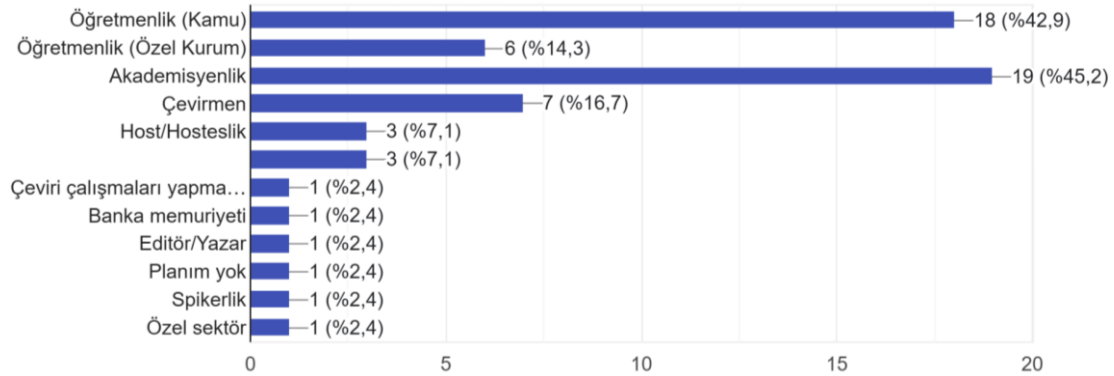
Şekil 1’e bakıldığında Kariyer Planlama dersini almayan öğrencilerin katılımının daha fazla olduğunu gözlemlenebilir. Kariyer Planlama dersini almayan 4.sınıf öğrencilerinin %42,9 ve 3.sınıf öğrencilerinin de %14,3 yüzdeliğine sahip olduğunu görebiliriz. Kariyer Planlama dersini alan 2.sınıf öğrencilerinin %19 ve 1.sınıf öğrencilerinin de %23,8 olduğunu gözlemleyebiliriz.

“Genel Not Ortalamanız kaçtır?” sorusunun cevabında 3.50 ve üstü ortalamaya sahip olan %21,4'lük bir kesim, 3 ve 3.50 arası %45,2'lik bir kesim, 2.61-3 arası ortalamaya sahip olan %14,3'lük bir kesim, 2-2.60 arası %19'luk bir kesim, 1.51-2 arası ve 1-1.5 arası ortalamaya sahip olan katılımcıların da olmadığı gözlemlenmiştir.

“Kariyer Planlaması dersini aldınız mı?” sorusunun cevaplarına bakıldığında Kariyer Planlaması dersini almayan 3. ve 4. sınıf İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin %52,4'lük bir sonuçla fazla olduğu, Kariyer Planlama dersini alan 1. ve 2.sınıf İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin %47,6'lık bir oranla daha az olduğu gözlemlenmiştir.

Kariyer hedefleriniz nelerdir? (Akd. Öğr. Çevir. vb.)

42 yanıt

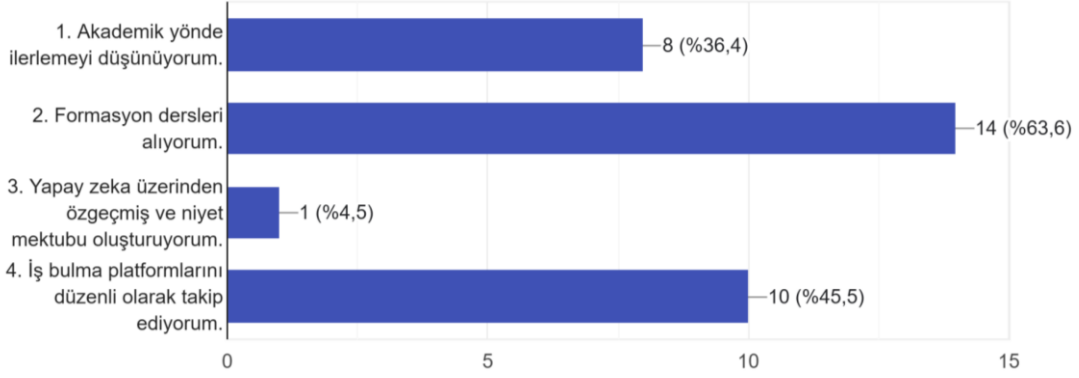

Şekil 2: “Kariyer hedefleriniz nelerdir?” sorusunun yanıtları.

Şekil 2'ye bakıldığında “Kariyer hedefleriniz nelerdir?” sorusunun cevaplarında bulunan iş alanları İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu öğrencilerinin yetkin olduğu ve genellikle istihdam olarak yönlendikleri sektörleri barındırmaktadır. Bir İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencisi, bölümü bitirdiğinde İngilizce ve yanında ikinci yabancı dil olarak Fransızca, Almanca ve Japonca gibi dilleri de öğrenme olanaklarına sahip olduğundan dolayı yabancı dil gerektiren alanlara yönelip kariyer hedeflerini ona göre belirleyebilirler. Bunlardan en önemlisi ve en çok tercih edileni de diyagram 6 bazında %45,2 ile en yüksek yüzdeye sahip olarak 19 katılımcının seçenekleri arasında olan Akademisyenlik mesleğidir. Bir diğeri de %42,9 ile en yüksek ikinci yüzdeye sahip olarak 18 katılımcının seçenekleri arasında olan Öğretmenlik (Kamu) mesleğidir. Diğer yandan, %14,3'lük oranla 6 katılımcının seçenekleri arasında olan Öğretmenlik (Özel Kurum) mesleği olduğu görülmektedir. Öğretmenlik (Kamu) ve Öğretmenlik (Özel Kurum) seçenekleri arasındaki yönelim farkını yorumlamak için açık uçlu sorular arasından “Kamu ve Özel sektör arasındaki tercihiniz nedir, nedenleri ile açıklayınız.” sorusuna verilen yanıtlardan yola çıkılmıştır. İki katılımcının farklı yorumları sırasıyla; “Kamu, çünkü meslekte konumunuz ve gelirin sabit oluyor. Daha garanti olduğunu düşünüyorum.”, “Kamuda çalışana verilen imkanların daha fazla ve güvenilir olduğunu düşünüyorum.” şeklindedir. Bu cevaplardan yola çıkılarak, Kamuda Öğretmenlik mesleğinin daha çok tercih edilmesinin sebepleri arasında; devlette çalışmanın kişiye özel sektöre göre daha güvenli gelmesi düşüncesi ve kişilere daha fazla olanak sağlaması görülmüştür.

Kariyerinizi planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?

22 yanıt

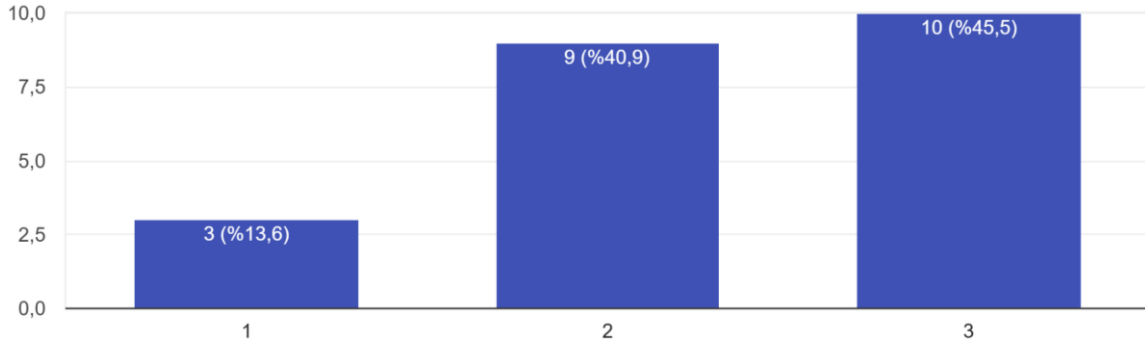

Şekil 3: “Kariyeriniz planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?” sorusunun yanıtları.

Şekil 3’te bulunan soru kariyer planlaması dersini almayanlara yöneliktir. Kariyer Planlama dersini alan ve almayan öğrenciler arasında Kariyer Planı olarak gözle görülür pek bir farklılık görünmemektedir. Bunu destekleyici bir biçimde “Her şey dikkate alındığında, Kariyer Planlama dersi ne kadar faydalı oldu?” diyagramına dayanarak bu dersin %45’lik bir oran ve %20 ile memnun değilim ifadelerinden hiç faydalı olmadığı ve dersin mevcut haliyle öğrencilerin kariyer planlaması üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı gözlemlenebilir. Şekil 7’ye verilen yanıtlarda toplam 8 kişi 4.sınıf öğrencisi, 1 kişi 1.sınıf öğrencisidir ve hepsi “İş bulma platformlarını” düzenli olarak takip etmektedir. +1 katılımcı da aynı şekilde iş bulma platformlarını takip etmektedir. İş bulma platformlarını düzenli bir şekilde takip eden 8 kişi İngilizce Öğretmenliği Özel Sektör isterken diğer 1 katılımcı ise Kamuda Öğretmenlik istemektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı iş bulma platformlarını düzenli olarak takip etse bile, bu alışkanlıklarının dersin bir sonucu olmadığı ve dersin içeriğinin öğrencilere farklı veyahut ek katkılar da sağlamadığı söylenebilir.

Özgeçmiş mektubu (CV) hazırlamayı biliyor musunuz?

22 yanıt

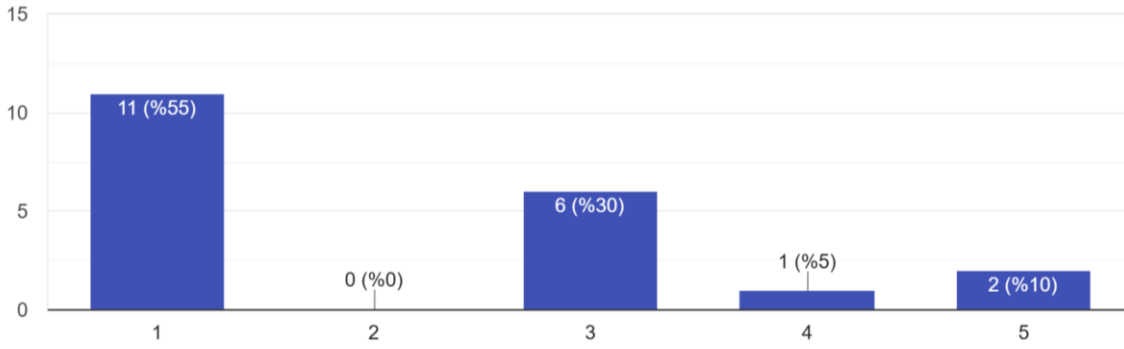

Şekil 4: “Özgeçmiş mektubu (CV) hazırlamayı biliyor musunuz?”

Şekil 4, Kariyer Planlama dersini almayanlara yöneltilmiştir. Bir öğrencinin kariyerini planlaması için ve sürdürebilmesi için yapıtaşı olan CV hazırlamak öğrenciler için kariyerlerine adım atmak adına hayati bir önem taşır. Özgeçmiş Mektubu hazırlamak ayrıca Kariyer Planlama dersinde önemli bir yer edinir. Diyagramdaki seçenekler sırasıyla; 1 Bilmiyorum, 2 Ne biliyorum Ne bilmiyorum, 3 Biliyorumdur. Kariyer Planlaması dersini almayan öğrencilerden %45,5’lik bir oranla öğrencilerin çoğunun CV hazırlamayı bildiği ve buna yakın bir değer olan %40,9’luk kesimin de CV hazırlamayı ortalama olarak bildiği gözlemlenmiştir.

Özgeçmiş (CV) hazırlamak ne derece etkili oldu?

20 yanıt

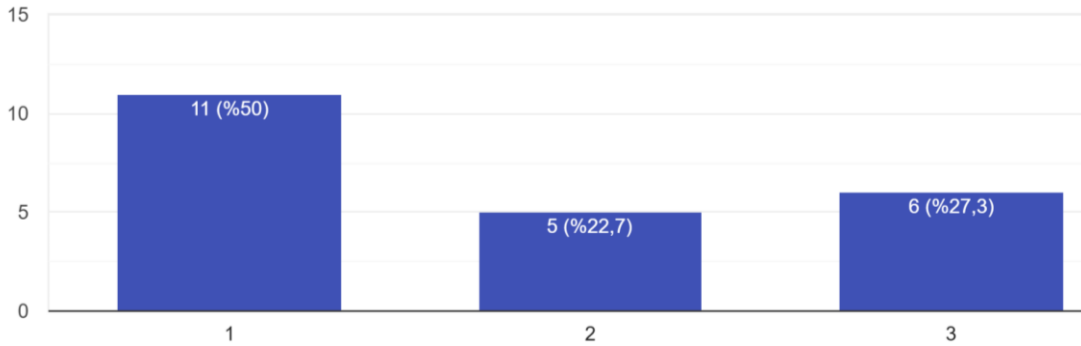

Şekil 5: “Özgeçmiş (CV) hazırlamak ne derece etkili oldu?” sorusunun yanıtı.

Şekil 5, Kariyer Planlama dersini alanlara yöneltilmiştir. Kariyer planlaması dersini alanların almayanlardan farklı olarak CV hazırlama eğitimini Kariyer Planlaması dersinde aldıkları varsayılmıştır. Bu sebeple, özgeçmiş mektubu hazırlamanın ne derecede etkili olup olmadığı sorulmuştur. Kariyer Planlaması dersini alanlardan bu soruya yanıt veren 20 kişinin cevabı baz alındığında 11 kişinin, CV hazırlamanın son derece etkisiz olduğunu söyledikleri gözlemlenmiştir. Küçük bir azınlıkla 2 kişi de oldukça etkili olduğunu söylemiştir. Şekil 8 ile Şekil 9’un sonuçları sentezlendiğinde, Kariyer Planlama dersi özgeçmiş mektubu hazırlama üzerinde beklenen etkiyi yaratmadığı gözlemlenmiştir. Dersin adı ve içeriğine uygun olarak CV hazırlama etkinliği dersin içeriğine dahil edilip, öğrencilere profesyonel ve amaçlarına uygun bir şekilde farklı CV hazırlama çeşitleri gösterilerek onlara kariyerlerini planlamada uygun bir rehber oluşturulabilirdi.

Niyet mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?

22 yanıt

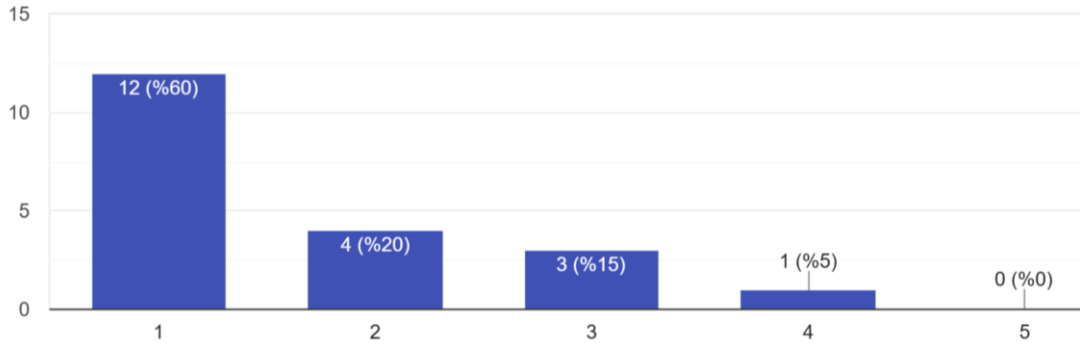

Şekil 6: “Niyet mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?” sorusunun yanıtı.

Şekil 6, Kariyer Planlama dersini almayanlara yöneltilmiştir. Niyet Mektubu; bir öğrencinin kariyerini planlaması açısından, kariyerlerine adım atmak için, staj programları, üniversitelerdeki Erasmus, Farabi ve Mevlâna gibi uluslararası değişim programlarına katılmak için ne kadar istekli olduklarını göstermeleri için, kendilerinden ve yaptıkları işlerden bahsetmeleri açısından önemli bir rol oynar. Niyet Mektubu hazırlamak, Kariyer Planlama dersinde önemli bir yer edinir çünkü bir öğrencinin kariyer hedefi belirlediğinde o hedefi veya seçtiği bir değişim programını neden istediğini belirtebilecek bir düzeyde olmasını sağlar. Diyagramdaki seçenekler sırasıyla; 1 – bilmiyorum, 2 Ne biliyorum ne bilmiyorum, 3 – Biliyorumdur. Bu dersi almayan öğrencilerden %50’lik bir oranla öğrencilerin yarısı Niyet mektubu hazırlamayı bilmiyor, diğer yandan da %27,3’lük bir oranla 6 öğrencinin niyet mektubu hazırlamayı bildiği görülmüştür.

Niyet mektubu hazırlamak ne derece etkili oldu?

20 yanıt

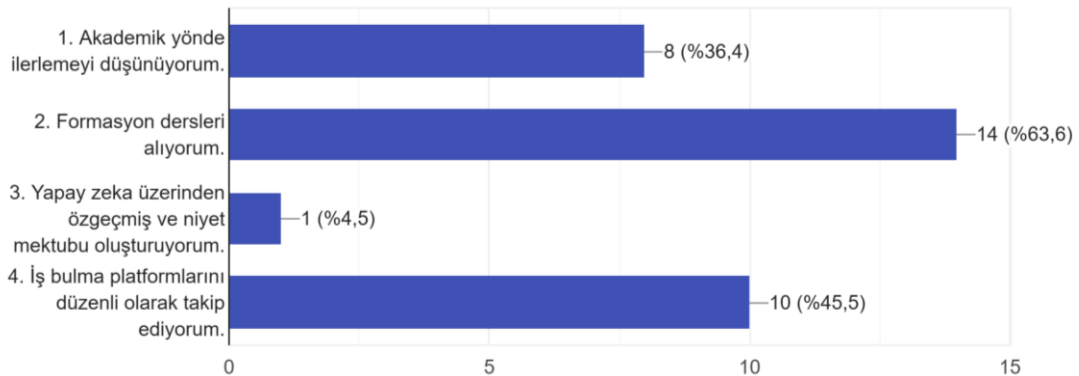

Şekil 7: “Niyet mektubu hazırlamak ne derece etkili oldu?” sorusunun yanıtı.

Şekil 7, Kariyer Planlama dersini alanlara yöneltilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu %60’lık bir oranla niyet mektubunun kendileri için hiç etkili olmadığını düşünmektedir. Bu sonuca dayanarak, Kariyer Planlama dersinin kariyer hedeflerine ve planlarına ulaşmalarında etkili olmadığına ulaşılabılır. Öte yandan, %5’lik bir oran ile öğrenciler, niyet mektubu hazırlamanın etkili olduğunu düşünmektedir. Niyet mektubu hazırlamanın öğrencilerin kariyer hedefleri açısından ve uluslararası değişim programlarına katılmalarına yardımcı olması açısından önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Kariyer Planlama dersi, öğrencilerin Niyet Mektubu hazırlamayı öğrenemediklerini ve son derece etkisiz olduğunu göstermektedir.

Kariyerinizi planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?

22 yanıt

Şekil 8: “Kariyeriniz planlamak adına ne gibi adımlar atıyorsunuz?” sorusunun yanıtı.

Şekil 8’de bulunan soru kariyer planlaması dersini almayanlara yöneliktir. Kariyer Planlama dersini alan ve almayan öğrenciler arasında Kariyer Planı olarak gözle görülür bir farklılık görünmemektedir. Bunu destekleyici bir biçimde “Her şey dikkate alındığında, Kariyer Planlama dersi ne kadar faydalı oldu?” diyagramına dayanarak bu dersin %45’lik bir oran ve %20 ile memnun değilim ifadelerinden hiç faydalı olmadığı ve dersin mevcut haliyle öğrencilerin kariyer planlaması üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı gözlemlenebilir. Şekil 7’ye verilen yanıtlarda toplam 8 kişi 4.sınıf öğrencisi, 1 kişi 1.sınıf öğrencisidir ve hepsi “İş bulma platformlarını” düzenli olarak takip etmektedir. İş bulma platformlarını düzenli bir şekilde takip eden 8 kişi İngilizce Öğretmenliği Özel Sektör isterken diğer 1 katılımcı ise Kamuda Öğretmenlik istemektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı iş bulma platformlarını düzenli olarak takip etse bile bu alışkanlıklarının dersin bir sonucu olmadığı ve dersin içeriğinin öğrencilere farklı veyahut ek katkılar da sağlamadığı söylenebilir.

5 Tartışma ve Sonuç

Sonuçlara bakıldığında Kariyer Planlama dersini almayan öğrencilerin ankete katılımının daha fazla olduğu gözlemlenebilir. Bunun sebepleri birkaç farklı nedene dayandırılabilir. Kariyer Planlama dersini

almayan öğrenciler 3. ve 4.sınıf, yani lisans eğitiminin sonlarına gelmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin öz farkındalıklarının az olması sebeplerden biridir ve öz farkındalığın az olmasına sebep olan faktörler şu şekilde sıralanabilir; özellikle başka bir şehirde öğrenim gören bir bireyin kendi ayakları üzeri durmaya çalışması; farklı çevreye, sosyal ortam ve kültüre uyum sağlamaya çalışması ve okulu sosyal çevreden geri plana atması olabilir. Öğrenim sürecinin başında akademik başarı farkındalığının bu nedenlerden kaynaklı az olması ve lisans öğretiminin sonuna doğru artması, bireylerin ailelerinin beklentileri ve meslek kaygısının artması ile doğru orantılı ve korelasyon içindedir. Kariyer Planlama dersini almayan 4.sınıf öğrencilerinin %42,9 ve 3.sınıf öğrencilerinin de %14,3 yüzdeliğine sahip olduğunu görebiliriz. Kariyer Planlama dersini alan 2. sınıf öğrencilerinin %19 ve 1.sınıf öğrencilerinin de %23,8 olduğunu gözlemleyebiliriz.

Bu sonuçları literatürde yer alan diğer çalışma bulgularıyla karşılaştırdığımızda özellikle, Akçay ve Göktaş'ın (2018) belirttiği üzere, öğrenci öz farkındalığının gelişiminin erken yıllarda desteklenmemesi durumunda kariyer karar verme sürecinin daha karmaşık hale geldiğini ve öğrencilerin mezuniyete yaklaştıkça endişe seviyelerinin arttığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, kariyer planlama dersini alan öğrencilerdeki öz farkındalık gelişiminin diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğu göz önüne alındığında, dersin öğrenci psikolojisi ve bilinçli meslek seçiminde ne kadar önemli olduğu literatürde de tartışıldığı üzere görünür hale gelmiştir.

Özgeçmiş (CV) hazırlama üzerine olan soru Kariyer Planlama dersini almayanlara yöneltilmiştir. Bir öğrencinin kariyerini planlaması için ve sürdürebilmesi için yapıtaşı olan CV hazırlamak öğrenciler için kariyerlerine adım atmak adına hayati bir önem taşır. Bunu hazırlamak ayrıca Kariyer Planlama dersinde önemli bir yer edinir. Kariyer Planlaması dersini almayan öğrencilerden %45,5'lik bir oranla öğrencilerin çoğunun CV hazırlamayı bildiği ve buna yakın bir değer olan %40,9'luk kesimin de CV hazırlamayı ortalama olarak bildiği gözlemlenmiştir.

Benzer şekilde, Ülker (2017) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin iş arama sürecinde CV hazırlama becerilerinin yetersiz olduğu ve bunun kariyer hedeflerine ulaşmada bir engel teşkil ettiği belirtilmektedir. Özellikle kariyer planlama dersine katılmayan öğrencilerin, CV hazırlama sürecinde bilgi eksikliklerinin olduğu ve bunun fark yarattığına dair bulgular elde edilmiştir. CV hazırlama konusundaki eksiklikler yaşayan öğrenciler, mezuniyet sonrasında iş bulma sürecinde zorluklar yaşamakta ve bu durum, mezuniyet sonrası işsizlik kaygısını arttırmaktadır (Tuna ve Demir, 2020). Kariyer Planlama dersine katılım ve bu dersin öneminin CV hazırlama becerilerini geliştirici etkisi bu anlamda da önem kazanmaktadır.

Katılımcılardan birinin "Dersin içeriğinde görmek istediğiniz nedir?" sorusuna verdiği yanıt "1.sınıfta aldığımız dersin içeriğini asla kariyer ile ilgili değildi bu yüzden ne meslekler ne kendi potansiyelim ne de cv hazırlama gibi konulara bilgi almadım. Bu yüzden hangi bölüm olursa olsun önce seçebileceğimiz meslekler, onlara yatkınlık durumlarımız, nasıl o işe ulaşabileceğimiz konusunda bilgilendirilmeliyiz." bu şekilde olmuştur. CV hazırlamaya dair dersin içeriğinde bir bilgi alınmadığı ve bu yüzden katılımcıların CV hazırlamayı kendi çabalarıyla ve yöntemleriyle öğrendiği kabul edilebilir. Fakat sonuçlar her ne kadar öğrencilerin bildiğine veya orta düzeyde bildiğine işaret ediyor olsa da Kariyer Planlaması gibi bir derste öğrenciler, seçecekleri kariyer alanlarına yönelik CV hazırlama tekniklerini detaylı bir şekilde öğrenmelidir.

Katılımcılara "Özgeçmiş (CV) hazırlamak ne derece etkili oldu?" sorusu yöneltilmiştir. Şekil 8 ile şekil 9'un sonuçları sentezlendiğinde, Kariyer Planlama dersi özgeçmiş mektubu hazırlama üzerinde beklenen etkiyi yaratmadığı gözlemlenmiştir. Dersin adı ve içeriğine uygun olarak CV hazırlama etkinliği dersin içeriğine dahil edilip, öğrencilere profesyonel ve amaçlarına uygun bir şekilde farklı CV hazırlama çeşitleri gösterilerek onlara kariyerlerini planlamada uygun bir rehber oluşturulabilirdi. Bu bulgu, Özen ve Kılıç'ın (2019) kariyer hazırlık programlarına yönelik çalışmasında da doğrulanmaktadır. Araştırmada, kariyer gelişiminde rehberlik eden derslerin içerik yetersizliğinin, öğrenci başarısına olumsuz etki ettiği ve öğrencilerin mezuniyet sonrası belirsizlik yaşadığı belirtilmiştir. Literatürde de görüldüğü üzere, kariyer planlama dersleri, CV ve niyet mektubu hazırlama gibi temel becerilerin derinlemesine işlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

'Niyet mektubu hazırlamayı biliyor musunuz?' sorusu, kariyer planlama dersini almayanlara yöneltilmiştir. Fakat dersi hem alan hem de almayan öğrenciler için önemli bir yer tutmaktadır. Niyet

mektubu üniversite öğrenimi görürken öğrencilerin; yurtiçi-yurtdışı staj programlarına, Erasmus, Farabi ve Mevlâna gibi uluslararası değişim programlarına katılmalarındaki motivasyonlarını açık bir şekilde ifade edebilmeleri için önemlidir. Ayrıca niyet mektubu hazırlamak, üniversite öğrenimi sonrasında bireyler için de önem taşımaktadır. Örneğin; uluslararası bir deneyim kazanma, kültürel çeşitliliği ve adaptasyonu geliştirme, dil ve sosyal becerileri geliştirme doğrultusunda ‘European Solidarity Corps’ (Gönüllülük) programı ve AIESEC; Global Volunteer (Sosyal Sorumluluk), Global Talent (Uluslararası Şirket Stajı) ve Global Teacher projelerinde yer almalarını ve başvuru yaparken öne çıkmalarına yarayan bir katkı sağlamaktadır.

Niyet mektubu yazmak sorusunun cevapları sentezlendiğinde %5’lik bir oran ile öğrenciler, niyet mektubu hazırlamanın etkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuca dayanarak, öğrencilerin ders içeriğinde niyet mektubu hazırlamaya gerek yurtiçi gerekse yurtdışı programlara katılmaları, yurtdışında bir kariyer planlarına ilk adımları için ihtiyaç duyacakları ve ders içeriğine eklenmesinin ders içeriğini zenginleştireceği gözlemlenmiştir.

“Farklı sektörden insanlarla tanıştınız mı? Eğer tanıştıysanız bu kişi size ne gibi faydalar sağladı?” sorusuna katılımcılar birçok açık uçlu cevap vermişler ve bu cevapların çoğunluğu da olumsuz olsa da bir katılımcı, “*Farklı sektörlerden insanlarla kariyer planlama dersinde açmış olduğum linkedin sayesinde tanıştım. Perspektifimi genişletmeme yardımcı oldu.*” gibi olumlu yorumda bulunmuştur. Ders içeriğine uygun olarak dersi veren öğretim üyesi, öğrencilere iş ağı (network) kazandırmak, çalışmak istedikleri sektördeki insanları takip etmek ve onları tanımak açısından LinkedIn platformu üzerinden öğrencilerden hesap açmalarını talep etmiştir. Dersi alan diğer bir katılımcı da “*farklı sektörlerden insanlarla tanışma fırsatım olsun gerçekten isterdim kendime bir network katmak adına fakat derste yaptığımız tek şey google’ın nasıl kullanıldığını öğrenmek.*” yorumunu yaparak Kariyer Planlama dersinin içeriğine uygun bir şekilde hareket etmediğini ve dersi alan bireylere mesleklerinde yol gösterici ve rol model olarak herhangi bir kişiyle tanıştırılmadığı, buna uygun fırsatlar sunmadığını belirtmiştir.

Dersi almayan katılımcılara “Kariyerinizi şekillendirmek için bir rehber niteliğinde bu derse ihtiyaç duyar mıydınız? sorusu yöneltilmiş, pozitif ve negatif yorumlar alınmıştır. Örneğin,

“*Beni bir çok alanda birden farklı açılardan desteklice rehberlere ihtiyaç duyuyorum ve bence bu dersin herkese küçük gruplar halinde verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilik hayatının başında ve sonunda cv hazırlamaktan tut da, kendimi geliştirmemde yardımcı olacak imkanlara beni yönlendirecek biri olması eminim bir çok şeyi değiştirebilirdi.*”

Katılımcının bu yorumu ve şimdiye kadar olan bütün gözlemler değerlendirildiğinde, özet olarak, Kariyer Planlama dersinin öğrencilere bir rehber niteliğinde olması ve daha kaliteli bir kariyer eğitimi sunulması için; detaylı bir şekilde amaca yönelik cv hazırlama, niyet mektubu hazırlama, farklı sektörlerden insanlarla tanışma ve bu sektörlerden tanışılan insanların deneyimlerini dinleme fırsatı sunulmalıdır.

6 Beyanname

6.1 Teşekkür

Proje süresince gerekli etik kurul izinlerinin alınmasını sağlayan ve çalışmanın gidişatında desteklerini esirgemeyen Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ve İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne teşekkür ederiz.

6.2 Rakip Çıkarlar

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

6.3 Etik İzinler

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, “2024-05-09” gün ve “T2024-2010” sayılı etik kurul kararı.

6.4 Katkıları

Her yazar eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Kaynaklar

- Aronowitz, S. (2005). Higher Education and Everyday Life. M. Peters, & P. Trifonas içinde, *Deconstructing Derrida : Tasks for the new humanities* (s. 104-117). Londra: Palgrave Macmillan.
- Cevher, E. (2015). Üniversitelerde Kariyer Planlama Faaliyetleri Ekseninde Kariyer Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 164-177.
- Dalkılıç, S., Ata, A. Ç., Dalkılıç, E., & Ataç, A. İ. (2022). Kariyer Planlama Dersinin Kariyer Kararı Verme Yetkinliğine Etkisi: Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(24), 935-960.
- Derrida, J. (2002). The future of the profession or the university without condition. T. Cohen (Dü.) içinde, *Jacques Derrida and the Humanities: A Critical Reader* (s. 24-57). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gülmez, N., & Okur, M. E. (2021). Üniversite Kariyer Merkezlerinin Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye Örneği. *Troyacademy*, 6(1), 137-157. doi:<https://doi.org/10.31454/troyacademy.894132>
- Nazlı, E. (2023). Üniversite Kariyer Merkezi Algı Ve Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Uygulanması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 821–840.
- Özden, M. C. (2015). Üniversite Yönetmelikleri Çerçevesinde Kariyer Merkezlerinin Amaç ve Faaliyetleri. *KSBĐ*, 12(7), 145-169.
- Özkanan, A., Acar, O. K., & Çıragöz, M. B. (2021). Kariyer Yönetimine Biçilen Değer: Üniversitelerin Kariyer Merkezleri Üzerine Bir İnceleme. *BŞEÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-18. doi:10.33905/bseusbed.987983
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi*. (2024, 7 30). <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/kariyer-planlama-dersi> adresinden alındı

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).